

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1Ndob/5/2024
Identifikačné číslo spisu:	6123260117
Dátum vydania rozhodnutia:	20.06.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Miroslava Janečková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:6123260117.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Miroslavy Janečkovej a členiek senátu JUDr. Jany Hullovej a JUDr. Eriky Čanádyovej v spore žalobkyne Slovenská republika, za ktorú koná Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky, Bratislava, Mlynské Nivy 44/a, IČO: 00 686 832, proti žalovanej obchodnej spoločnosti Gilberton s.r.o., Bratislava, Košická 49, IČO: 52 399 028, o zaplatenie 6 115,78 eur, o nesúhlase Mestského súdu Bratislava III s postúpením veci, takto

rozhodol:

P r í s l u š n ý m súdom na prejednanie a rozhodnutie sporu j e Mestský súd Bratislava III.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Banská Bystrica dňa 19. júna 2023 postúpil spor na prejednanie a rozhodnutie Mestskému súdu Bratislava III z dôvodu, že po podaní odporu žalovanou bol zo strany žalobkyne podaný návrh na pokračovanie v konaní na súde príslušnom na prejednanie veci podľa § 14 ods. 3 zákona č. 307/2016 Z. z. o upomínacom konaní a o doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o upomínacom konaní“).

2. Mestský súd Bratislava III s postúpením sporu nesúhlasil a postupom podľa § 43 ods. 2 CSP predložil vec Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na rozhodnutie o nesúhlase s postúpením veci z dôvodu, že vecne a miestne príslušným súdom na prejednanie a rozhodnutie danej veci je Mestský súd Bratislava IV. Poukázal na povahu predmetného sporu, pričom je názoru, že sa nejedná o obchodnoprávny spor, ale o spor občianskoprávny, pretože na posúdenie uplatneného nároku je potrebné aplikovať výlučne predpisy občianskeho práva. Medzi stranami sporu neexistuje žiadny právny vzťah, ktorý by bolo možné kvalifikovať ako obchodný záväzkový vzťah v súlade s ustanovením § 261 zákona č. 513/1991 Zb. Obchodného zákonníka v znení neskorších predpisov (ďalej len „ObZ“). Uviedol, že v spore bol uplatnený občianskoprávny nárok, základ ktorého vyplýva z predpisu verejného práva, bez odkazu na možné použitie predpisov obchodného práva. Vzťah medzi stranami sporu je založený výlučne spôsobom obsiahnutým v osobitnom predpise, ako úprava vzniku nároku na dotáciu na nájomné, tak povinnosť vrátiť poskytnutú dotáciu pre prípad jej neoprávneného prijatia. V danej súvislosti Mestský súd Bratislava III poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „Najvyšší súd SR“ alebo „najvyšší súd“) z 10. októbra 2023, sp. zn. 5Ndob/24/2023, ktorý v obdobnej veci rozhodol, že na prejednanie veci je príslušný Mestský súd Bratislava IV. Dodal, že

poukazujuć na citované rozhodnutie najvyššieho súdu, príslušnosť Mestského súdu Bratislava III namietli aj strany sporu. Predkladajúci súd uzavrel, že od 1. júna 2023 je v súvislosti s účinnosťou zákona č. 150/2022 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s novými sídlami a obvody súdov, ktorým bol novelizovaný aj zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej aj „CSP“), podľa § 22 písm. a) CSP kauzálnu príslušnosť súdom na konanie v obchodnoprávných sporoch Mestský súd Bratislava III pre obvod Krajského súdu v Bratislave, zatiaľ čo na konanie v civilných sporoch je pre obvod Mestského súdu Bratislava IV vecne a mieste príslušný Mestský súd Bratislava IV (§ 12 CSP).

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd spoločne nadriadený Okresnému súdu Banská Bystrica a Mestskému súdu Bratislava III podľa ust. § 43 ods. 2 CSP preskúmal vec a dospel k záveru, že nesúhlas Mestského súdu Bratislava III s postúpením veci Okresným súdom Banská Bystrica nie je dôvodný.

4. Podľa ust. § 36 ods. 1 a 2 CSP, konanie sa uskutočňuje na súde, ktorý je na prejednanie príslušný. Príslušnosť sa určuje podľa okolností v čase začatia konania, takto určená príslušnosť trvá až do skončenia konania.

5. Podľa ust. § 40 CSP v znení účinnom od 1. júla 2023, súd aj bez námietky skúma vecnú príslušnosť, kauzálnu príslušnosť a funkčnú príslušnosť počas celého konania; kauzálnu príslušnosť v obchodnoprávných sporoch súd skúma iba do otvorenia pojednávania alebo predbežného prejednávania sporu.

6. Podľa ust. § 43 ods. 1 CSP, ak súd postupom podľa § 40 a § 41 zistí, že nie je príslušný, bezodkladne postúpi spor príslušnému súdu bez rozhodnutia a upovedomí o tom žalobcu. Žalovaného upovedomí len vtedy, ak mu už bola žaloba doručená.

7. Podľa ust. § 43 ods. 2 CSP, ak súd, ktorému bol spor postúpený, s postúpením nesúhlasí, bezodkladne predloží súdny spis bez rozhodnutia spoločne nadriadenému súdu na rozhodnutie o príslušnosti; ak ide o spor o miestnu príslušnosť, predloží súdny spis svojmu nadriadenému súdu. Týmto rozhodnutím sú súdy viazané.

8. Podľa ust. § 2 zákona o upomínacom konaní, na konanie je kauzálnu príslušný Okresný súd Banská Bystrica.

9. Podľa ust. § 14 ods. 3 zákona o upomínacom konaní, ak žalobca v lehote podľa odseku 1 podá návrh na pokračovanie v konaní, súd postúpi vec do piatich pracovných dní súdu príslušnému na jej prejednanie podľa Civilného sporového poriadku a strany o tom upovedomí.

Ak príslušným na jej prejednanie je súd podľa § 2, súd strany upovedomí o pokračovaní v konaní.

10. Podľa ust. § 12 CSP, na konanie v prvej inštancii je príslušný okresný súd, ak tento zákon neustanovuje inak.

11. Podľa ust. § 13 CSP, na konanie v prvej inštancii je miestne príslušný všeobecný súd žalovaného, ak nie je ustanovené inak.

12. Podľa ust. § 15 ods. 1 CSP, všeobecným súdom právnickej osoby je súd, v ktorého obvode má právnická osoba adresu sídla.

13. Podľa ust. § 22 písm. a) CSP (v znení účinnom od 1. júna 2023), na konanie v obchodnoprávných sporoch je príslušný Mestský súd Bratislava III pre obvod Krajského súdu v Bratislave.

14. Podľa ust. § 2 ods. 2 písm. a) ObZ, podnikateľom podľa tohto zákona je osoba zapísaná v obchodnom registri.

15. Podľa ust. § 261 ods. 2 ObZ sa touto časťou zákona spravujú takisto záväzkové vzťahy medzi subjektom verejného práva, ak sa týkajú zabezpečovania verejných potrieb alebo vlastnej prevádzky a podnikateľmi pri ich podnikateľskej činnosti.

16. Podľa ust. § 261 ods. 3 písm. a) ObZ je na účely odseku 2 subjektom verejného práva štátny orgán.

17. Podľa ust. § 6 ods. 1 písm. e) a f) zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov je Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky ústredným orgánom štátnej správy pre podporu malého podnikania a stredného podnikania vrátane podpory potravinárskych produktov, ktoré nie sú zaradené do prílohy I Zmluvy o fungovaní Európskej únie a podpory spracovania dreva a biotechnológií a pre stratégiu tvorby podnikateľského prostredia a podporu podnikateľského prostredia vrátane podpory potravinárskeho podnikateľského prostredia, ktorého produkty nie sú zaradené do prílohy I Zmluvy o fungovaní Európskej únie a podnikateľského prostredia v oblasti spracovania dreva a biotechnológií.

18. Podľa ust. § 13c ods. 1 zákona č. 71/2013 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o poskytovaní dotácií“), dotáciu z rozpočtovej kapitoly ministerstva na príslušný rozpočtový rok možno poskytnúť na úhradu nájomného, ktorým je plnenie v peniazoch, na ktoré je prenájomateľ oprávnený podľa nájomnej zmluvy alebo obdobnej zmluvy podľa právneho poriadku iného štátu zakladajúcej právny vzťah, ktorého obsahom je právo nájomcu užívať najneskôr od 1. augusta 2020 predmet nájmu (ďalej len „dotácia na nájomné“), ktorého užívanie na dohodnutý účel bolo v súvislosti so zamedzením následkov šírenia nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 opatreniami orgánov štátnej správy na úseku verejného zdravotníctva, zriaďovateľov škôl a školských zariadení, Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky alebo uznesením vlády Slovenskej republiky znemožnené uzavretím predmetu nájmu, prerušením vyučovania na školách a v školských zariadeniach, podstatne obmedzené zákazom prítomnosti verejnosti v predmete nájmu alebo obmedzením slobody pohybu a pobytu zákazom vychádzania (ďalej len „sťažené užívanie“); dotácia na nájomné sa neposkytuje poskytovateľovi ambulantnej zdravotnej starostlivosti, ktorému sa poskytuje úhrada za poskytnutú zdravotnú starostlivosť.

19. Podľa ust. § 13c ods. 4 písm. d) zákona o poskytovaní dotácií, dotáciu na nájomné možno poskytnúť nájomcovi na základe žiadosti prenájomateľa, ktorým môže byť právnická osoba - podnikateľ.

20. Podľa ust. § 13c ods. 8 zákona o poskytovaní dotácií, nájomcovi možno poskytnúť dotáciu na nájomné na základe schválenej schémy pomoci a výzvy na predkladanie žiadostí.

21. Podľa ust. § 3 ods. 2 písm. a) zákona č. 371/2004 Z.z. o o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sídlach a obvodoch súdov“), sídlom Krajského súdu v Bratislave je mesto Bratislava a jeho obvod tvoria aj obvody mestských súdov podľa § 2 ods. 1 až 4 zákona.

22. Z obsahu návrhu na vydanie platobného rozkazu vyplýva, že v predmetnom spore sa žalobkyňa (subjekt verejného práva - štátny orgán) domáha voči žalovanej (právnickej osobe) zaplatenia sumy 6 115,78 eur, titulom vrátenia poskytnutej dotácie na nájomné, z dôvodu jej neoprávneného prijatia. Na základe podaného návrhu Okresný súd Banská Bystrica vydal dňa 30. marca 2023 platobný rozkaz č. k. 12Up/376/2023-35, proti ktorému podala žalovaná včasný a odôvodnený odpor. Okresný súd Banská Bystrica následne postupom v súlade s § 14 ods. 1 zákona o upomínacom konaní žalobkyňu vyzval, aby sa k podanému odporu písomne vyjadrila v lehote 15 dní od doručenia výzvy súdu a tiež, aby v stanovenej lehote uviedla, či navrhuje pokračovanie v konaní proti žalovanej na súde príslušnom na prejednanie veci podľa CSP. Keďže žalobkyňa vo vyjadrení k odporu navrhla, aby konanie pokračovalo na súde príslušnom na prejednanie veci podľa CSP, Okresný súd Banská Bystrica spor postúpil Mestskému súdu Bratislava III a strany sporu o postúpení veci upovedomil.

23. Najvyšší súd Slovenskej republiky s poukazom na uvedené konštatuje, že pre rozhodnutie predmetného sporu o príslušnosť bolo zásadné vyriešiť otázku povahy tohto sporu. Pre zodpovedanie otázky, či základom sporu je záväzkový vzťah majúci obchodný charakter a jedná sa o spor obchodnoprávny, alebo či ide naopak o spor občianskoprávny, je potrebné skúmať povahu subjektov daného vzťahu a tiež povahu záväzkového vzťahu. Pri posúdení charakteru záväzkového vzťahu najvyšší súd vychádzal zo skutočností vyplývajúcich z návrhu na vydanie platobného rozkazu a pripojených

príloh, podľa ktorých žalobkyňa poskytla žalovanej dotáciu na úhradu nájomného v zmysle ust. § 13c zákona o poskytovaní dotácií, ktorú v rámci predmetného konania požaduje vrátiť späť z dôvodu nesplnenia podmienok na jej poskytnutie. Poskytovanie dotácie štátom v prospech jednotlivých subjektov určených zákonom (napr. zákon o poskytovaní dotácií), ako tomu bolo v danom prípade, podľa názoru najvyššieho súdu spadá pod pojem „zabezpečovanie verejných potrieb“ v zmysle ust. § 261 ods. 2 ObZ. Dotácia bola žalobkyňou poskytnutá na nájom žalovanej, ktorá prenajaté priestory využívala na podnikateľské účely, konkrétne sa jednalo o predajňu spodnej bielizne. Žalovaná teda z pozície podnikateľa žiadala prostredníctvom svojho prenajímateľa o poskytnutie dotácie na nájom od žalobkyne, v súlade s ust. § 13c ods. 4 písm. d) zákona o poskytovaní dotácií. V danom bode najvyšší súd poznamenáva, že dotácie na nájom boli poskytnuté v rámci schválených schém štátnej pomoci na podporu podnikov v súvislosti s vypuknutím ochorenia COVID - 19 - dotácie na nájomné. Predmetné dotácie boli poskytované ako reakcia štátu na vypuknutie nákazy COVID - 19 za účelom nápravy vážnej poruchy fungovania v hospodárstve členského štátu, pričom má svoj právny základ na úrovni práva Európskej únie v čl. 107 ods. 3 písm. b) Zmluvy o fungovaní Európskej únie. Nepochybne riadne fungovanie hospodárstva má pozitívny vplyv na verejné potreby, teda pohľadávka vzniknutá medzi stranami predmetného sporu sa týka zabezpečenia verejných potrieb.

24. Z pohľadu subjektov záväzkového vzťahu, z ktorého predmetný spor vyplýva, žalobkyňou je Slovenská republika, za ktorú koná Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky a ministerstvo je bez akýchkoľvek pochyb subjektom verejného práva podľa § 261 ods. 3 písm. a) ObZ. Keďže žalovaná je podnikateľom podľa § 2 ods. 2 písm. a) ObZ, záväzkový vzťah založený medzi stranami sporu poskytnutím dotácie podľa citovaných ustanovení zákona o poskytovaní dotácií je potrebnú posúdiť v súlade s § 261 ods. 2 a 3 ObZ ako vzťah medzi subjektom verejného práva pri zabezpečovaní verejných potrieb a podnikateľom pri jeho podnikateľskej činnosti. Zväzkové vzťahy medzi podnikateľmi a subjektmi verejného práva upravuje odsek 2 až 5 § 261 ObZ. Zákon tu prelamuje zásadu vyslovenú v odseku 1, že na oboch stranách záväzkového vzťahu musia byť podnikatelia, a pripúšťa, aby režimu Obchodného zákonníka boli podriadené aj vzťahy, kde podnikateľ vystupuje ako subjekt len na jednej strane (tzv. jednostranné obchody). Zákon vyžaduje, aby na jednej strane záväzkového vzťahu stál podnikateľ a aby záväzok súvisel s jeho podnikateľskou činnosťou. Na druhej strane záväzku môžu vystupovať subjekty verejného práva a záväzok sa musí týkať zabezpečenia verejných potrieb alebo vlastnej prevádzky. Ako najvyšší súd uviedol vyššie, záväzkový vzťah medzi stranami sporu v prejednávanej veci, t. j. medzi Slovenskou republikou konajúcou prostredníctvom Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky, ktoré je podľa § 6 ods. 1 písm. e) a f) zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov ústredným orgánom štátnej správy pre podporu malého a stredného podnikania a stratégie tvorby podnikateľského prostredia a podporu podnikateľského prostredia a právnickou osobou, ktorej bola poskytnutá dotácia na nájom v súvislosti s výkonom jej podnikateľskej činnosti, je obchodným záväzkovým vzťahom spadajúcim pod ust. § 261 ods. 2 ObZ.

25. Najvyšší súd SR v nadväznosti na uvedené uvádza, že ustanovenie § 261 ObZ kogentným spôsobom vymedzuje, ktoré záväzkové vzťahy podliehajú právnej úprave obsiahnutej v tretej časti Obchodného zákonníka, a teda kde sa uplatní právna úprava Obchodného zákonníka ako lex specialis vo vzťahu k všeobecnej úprave v Občianskom zákonníku. Ide o obligatórne uplatnenie Obchodného zákonníka, preto v týchto prípadoch nemožno aplikáciu Obchodného zákonníka vylúčiť dohodou strán. Obchodné záväzkové vzťahy treba vnímať ako pojem hmotného práva, na rozdiel od pojmu obchodné veci (obchodné spory), ktorý patrí do terminológie procesného práva. Hoci obchodnoprávny spor nie je bližšie normami procesného práva definovaný, keďže procesné normy slúžia realizácii hmotného práva, ktoré je súdom v konaní nachádzané a chránené, bolo by neúčelné aby spory vyvolané z obchodného záväzkového vzťahu neprejednávali a nerozhodovali súdy kauzálné príslušné v obchodnoprávných sporoch podľa ust. § 22 CSP. Z procesnoprávneho hľadiska sa tak v danom prípade jedná o obchodnoprávny spor, v ktorom sa koná a rozhoduje o uplatnenom práve vzniknutom v rámci obchodného záväzkového vzťahu.

26. Pokiaľ žalobkyňa po postúpení danej veci Mestskému súdu Bratislava III namietla jeho príslušnosť

na prejednanie a rozhodnutie veci z dôvodu, že sa nejedná o obchodnoprávny spor ale o spor občianskoprávny, na ktorého prejednanie je príslušný Mestský súd Bratislava IV a poukázala pritom na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR z 10. októbra 2023, sp. zn. 5Ndob/24/2023, v ktorom senát 5O obdobný spor posúdil ako spor občianskoprávny, k uvedenej námietke má najvyšší súd za potrebné uviesť, že z doterajšej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu vyplýva, že tento rozhodoval už viacero sporov s obdobným predmetom konania (vrátenie dotácii poskytnutých zo strany Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky jednotlivým podnikateľským subjektom). V uzneseniach najvyššieho súdu sp. zn. 2Ndob/11/2023 z 31. októbra 2023, sp. zn. 3Ndob/64/2023 z 24. januára 2024 ako aj sp. zn. 4Ndob/65/2023 z 27. marca 2024 prijal súd obdobné závery ako v prejednávanej veci, čiže povahu predmetných sporov ustálil ako obchodnoprávnu. Žalobkyňou označené rozhodnutie Najvyššieho súdu SR z 10. októbra 2023, sp. zn. 5Ndob/24/2023, je preto potrebné vnímať ako rozhodnutie ojedinelé, ktoré nespadá do rámca „ustálenej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu“. Ako vyplýva z uznesenia najvyššieho súdu, sp. zn. 3 Cdo/6/2017 zo 6. marca 2017, „ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu je vyjadrená predovšetkým v stanoviskách alebo rozhodnutiach najvyššieho súdu, ktoré sú ako judikáty publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov SR. Do tohto pojmu možno zaradiť aj prax vyjadrenú opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj jednotlivu v doposiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnil, prípadne tieto názory akceptovali a vecne na ne nadviazali“.

27. Vychádzajúc z uvedeného, Najvyšší súd Slovenskej republiky dospel k záveru, že v prejednávanom obchodnoprávnom spore je v zmysle § 22 písm. a) CSP v znení účinnom od 1. júna 2023 v spojení s § 13, § 15 CSP a § 3 ods. 2 písm. a) zákona o sídlach a obvodoch súdov, kauzálnie príslušným súdom na prejednanie a rozhodnutie sporu Mestský súd Bratislava III, a to s ohľadom na skutočnosť, že žalovaná je právnickou osobou s adresou sídla v obvode mestských súdov podľa § 2 ods. 1 až 4 zákona o sídlach a obvodoch súdov, ktoré spadajú do obvodu Krajského súdu v Bratislave.

28. Nesúhlas Mestského súdu Bratislava III s postúpením veci Okresným súdom Banská Bystrica nie je dôvodný, keďže na konanie v danom obchodnoprávnom spore je kauzálnie príslušný Mestský súd Bratislava III.

29. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.